

ELŐFIZETESI AR:

Egész évre . . . 6 korona.
Egyes szám ára 4 fillér.

MEGJELENIK HETENKENT EGYSZER:
szombaton és egyes rendki-
vüli alkalmakkor.

A VÁROS

SZERKESZTŐSEG:
Városi közlevéltár (városház,
földszint 7. sz. lde küldendők
a kéziratok.

KIADÓHIVATAL:
Városi könyvnyomda-vál-
lalat irodája, lde küldendők
az előfizetési díjak és hirde-
tések.

KÖZIGAZGATÁSI, KOZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: VECSEY IMRE. * Felelős szerkesztő: KONCZ AKOS.

Kiadótulajdonos: A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.

Thaly Kálmán dr. ünneplése.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága közgyűlés keretében ünnepelte meg városunk I. választókerülete képviselőjének, *Thaly Kálmán* dr.-nak jubileumát, ki huszonöt év óta képviseli városunkat.

Az ünnepelt férfiú folyó hónap 25-ikén az esti gyorsvonattal érkezett hozzánk. A vasutnál az érkezőt városunk polgármestere *Kovács József* üdvözölte tartalmas, szép beszéddel, melyre *Thaly Kálmán* dr. meghatottan válaszolt. A vasuttól a város ötös fogatán vonult be az ünnepelt, balján a polgármesterrel, míg kocsijuk előtt a Rákóczi bandérium lovagolt gyönyörű ruhákban a délceg Medgyaszay Miklós árvaszéki ülnök vezetésével.

Másnap, azaz vasárnap, a törvényhatósági bizottság rendkívüli gyűlésben ünnepelte a jubiléumát Weszprémy Zoltán főispán elnöklésével. A közgyűlésen a törvényhatósági bizottság tagjai és a meghívott vendégek nagy számban jelentek meg.

Elnöklő főispán üdvözölvén a bizottsági tagokat és meghívott vendégeket, a közgyűlést lelkes éljenzés közepette szép beszéddel megnyitotta.

Olvastatott száz törvényhatósági bizottsági tag által aláírt, a dr. *Thaly Kálmán* országgyűlési képviselő urnak nevére és emlékezetét megörökítő 40,000 korona alapítvány tételére vonatkozó indítvány. Ezzel együtt olvastatott a városi tanácsnak a jog- és pénzügyi bizottság véleményével azon egybehangzó javaslata, hogy az indítvány fogadtassék el.

Debreczen sz. kir. város törvényhatósági bizottsága rendkívüli közgyűlésre gyűlt egybe ama örvendetes tény 25 éves fordulójának megünneplése alkalmából, hogy a város I. választókerülete dr. *Thaly Kálmán* urat 1882. év május 10-ikén először országgyűlési képviselőjévé választotta, és hogy *Thaly Kálmán* dr. ur a haza, a nemzet üdvére s Debreczen sz. kir. város dicsőségére és büszkeségére ennek a választókerületnek azóta megszakítás nélkül képviselője.

A törvényhatósági bizottság nem első ízben ad kifejezést annak az őszinte szeretetnek, mély és hálás tiszteletnek, amellyel ünnepelt országgyűlési képviselőjét s egyszersmind a város diszpolgárát is ez alkalommal körülveszi.

Egy negyedszázadnak változatos eseményei, minden öröme és buja tette erősebbé azt a kötelet, amely hazánkat s kiváló alakját, az igaz hazafit és tudós történetírót a város polgárai-val egybefűzte.

De kiváltképen szorosabbá fűzte ezt a kötelet s mély hálára kötelezte a város hazafias

polgárságát dr. *Thaly Kálmán*nak ama elévülhetetlen és hazánk történelmében arany betűkkel beírt érdeme, hazafias ténye, amit a Rákóczi-korszak történetének megírása, a nagy fejedelem hamvainak feltalálása s hazahozatala körül szerzett.

Ezen szeretet, tisztelet és hála melegtől indítva, a közgyűlés egyhangú lelkesedéssel teszi magáévá az indítványt s az ünnepelt férfiúnak a haza, a nemzet, az egyház s a társadalom érdekében egész éltén át lankadatlan kitarással folytatott eredményes munkásságával összhangzó maradandó emléket kívánván állítani: egyhangulag hozott határozatával kimondja, miképpen dr. *Thaly Kálmán* ur nevére a Debreczen sz. kir. városban felállítandó református egyetem kebelében működő hittani, jogi, bölcsészeti és orvosi szakoknak 10,000—10,000, összesen tehát 40,000 korona összegben ösztöndíj alapítványt létesít. Ezen határozatából kifolyólag megbizta a városi tanácsot, hogy ezen alapítvány feltételeire az alapító oklevél szövegezésére javaslatot készítsen s azt szabályszerű előkészítés után elfogadás és jóváhagyás végett mutassa be.

Egyben elhatározza a közgyűlés, hogy dr. *Thaly Kálmán* ur iránt való tekintetből és a fenntebb is már méltatott elévületlen érdemeire való tekintetből a Péterfia-utcát a Bethlen-utcával összekötő Kasza-utcát örök időkre »*Thaly Kálmán* utca«-nak neveztessék el.

Elnöklő főispán ur indítványozza, hogy a most hozott határozat az ünnepelt férfiúval előszóval közöltessék s e célból ide a közgyűlési terembe meghívassék. Indítványozza továbbá, hogy a bizottsági közgyűlés egy több tagból álló küldöttséget bizzon meg a végett, hogy dr. *Thaly Kálmán* ur a közgyűlési terembe való megjelenésre felkérjessék. A küldöttség tagjaiul ajánlatba hozza: Szabó Kálmán képviselő ur vezetése alatt: Dicsőfi József, Komlóssy Arthur, Márton Imre, dr. Tüdős János, Török Bálint és Kertész Mihály bizottsági tag urakat.

A közgyűlés az elnöklő főispán indítványát elfogadja, az ajánlatba hozott törvényhatósági bizottsági tag urakat dr. *Thaly Kálmán* urnak a közgyűlési terembe való meghívásával megbizta.

A küldöttség megbízásában eljárva, dr. *Thaly Kálmán* ur a küldöttség tagjainak kíséretében a közgyűlési teremben megjelenik. Az ünnepelt férfiút a jelenlevők kitörő lelkes éljenzésekkel és tapsokkal fogadják. Majd a szeretet és tisztelet ezen általános megnyilatkozását követő csendben főispán ur a jubiléum képviselőt rövid, meleg szavakban

üdvözölte, azután pedig Vecsey Imre főjegyzőt az ünnepelelt férfit debreceni képviselőségének negyedszázados jubileuma alkalmából Debrecen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűlése által dr. Thaly Kálmán ur iránt táplált nagyrabecsülésének kifejezéseül saját anyagi hozzájárulásával tett alapítvány ügyében hozott határozatának felolvasására hívja fel.

A közgyűlés határozata a jelenlevők általános helyeslése mellett felolvastatik és elnöklő főispán ur által kihirdetetik.

Ezután dr. Nagy Zsigmond bizottsági tag emelkedett szólásra s a törvényhatósági bizottsági közgyűlés részéről emelkedett hangú beszédben üdvözli az ünnepeleltet.

Az üdvözölő beszédet követő lelkes éljenzés lecsillapulása után dr. Thaly Kálmán mély csendben és feszült figyelem közt mondta el szép beszédét.

Az elmondott beszédek, melyben Thaly Kálmán dr. az iránta megnyilatkozott szeretet és tántoríthatatlan bizalmunk ily sokoldalú kitüntető jelezését — kiváltképpen pedig Debrecen városnak az ő emlékezetét, szerinte érdemét túlhaladólag megjutalmazó áldozatkészségeért hálás köszönetet tolmácsolta, — általános tetszés kísérte s a bizottsági közgyűlés az ünnepelelt férfit iránt táplált nagyrabecsülésének viharos éljenzésekkel és szünni nem akaró tapsokkal adott kifejezést.

Márton Imre bizottsági tag, áthatva a mai rendkívüli közgyűlés ünnepi hangulatától s meleg szavakkal méltatva az itt lefolyt események jelentőségét, — indítványozza, hogy az ezen alkalmal felvett jegyzőkönyv az elmondott beszédek befoglalásával nyomattassék ki, a bizottsági közgyűlés tagjai között osztassék szét s a társtörvényhatóságoknak is küldessék meg.

A bizottsági közgyűlés az indítványt elfogadta.

Elnöklő főispán előterjeszti, hogy a mai rendkívüli közgyűlés tárgya kimerített s miután az ezen alkalmal felvett jegyzőkönyv már elkészült, azt felolvasottnak és hitelesítettnek kéri tekinteni.

Ezután a bizottsági tagoknak és a vendégeknek megköszöni a meleg érdeklődést s ezzel

a közgyűlést a jelenlevők emelkedett hangulata közbe bezárja.

Jelentések a drezdai kiállitásról.

Tekintetes Tanács!

A német városok kiállítása az 1903-ik év nyarán rendeztetett Drezdában. Ezen kiállításra a tekintetes tanács a 10,686/1903. számú határozatával alólirottat és Aczél Géza városi főmérnök urat méltóztatott kiküldeni és pedig azon megkülönböztetett megbizással, hogy a modern technikai vívmányok s általában a szakszerű dolgok tanulmányozása a főmérnök urnak, — a közigazgatási berendezés, az adminisztratív kezelés, a szellemi, anyagi, szép-művészeti, ipari fejlődés tanulmányozása pedig alantírott-nak fétetett köteleességévé.

Amidőn megbizatomról ezen jelentésem keretében — beismerem, jó későn — beszámolni szándékozom: legelsőben is a tekintetes tanács szives elnézését és engedelmet kérem késedelmezésemért, amely találja indokolását az utóbbi évek változatos, sokszor nehéz körülményeiben s megbizatom kelte előtt alig félévvel elfoglalt új állásommal egybekötött teendők teljesítése körüli elfoglaltságomban.

A kiállítás — amint említettem — 1903-ban volt rendezve Németország egyik legszebb, legfejlettebb városában; részt vettek abban az összes nagyobb német városok s külsőleg ragyogó, bensőleg igen értékes csoportozatokban mutatták be fenséges eredményét annak a szívós, kitartó, céltudatos munkásságnak, amelyre csakis egy nemzeti jogaihoz, hagyományaihoz szívósan ragaszkodó s jövő nagyságáért s hatalmáért egyetértő összetartással küzdő nemzet képes.

Őszintén bevallom, hogy a látottak feletti elragadtatásomat bántólag zavarta meg a lehangoltság, amit éreznem kellett, összehasonlítva a talált viszonyokat azzal, amit otthon hagytam. Mert hiszen ezen a kiállitáson, minden legkisebb kiállított darabon, iráson, avagy statisztikai kimutatáson rajta volt a német nemzeti jelleg. Semmi idegen, minden hazai: német. Az egész kiállítás kiáltó szóval hirdette az egész világról összeseregletteknek a nagy német egységet, a német nemzet hatalmas erejét.

Megbizatomhoz képest legelső sorban is legyen szabad valamit a német városok közigazgatási adminisztratív berendezéséről szólanom. Erre például veszem magának Drezda városának a közigazgatását.

Drezda város bizottsági tagjait a szavazati joggal bíró polgárok választják. Megkivántatik, hogy a megválasztandó egyén a polgárjognak birtokában legyen. A megbizatom 3 évre terjed; évenként azonban a bizottsági tagoknak $\frac{1}{3}$ -ad része kilép. A törvényhatósági bizottsági tagok száma az 1903-ik évben 78 volt. (Lakosainak száma: 500,000). Törvényes rendelkezésnek megfelelőleg ezeknek fele olyanokból áll, a kik az illető kerületben házzal bírnak.

A bizottsági tagok kötelessége a város közönségét a tanácssal szemben képviselni és a tanács hivatali működését ellenőrizni. Hivatásukból folyólag részt vesznek a városi közigazgatás fontosabb tényeiben, mint például: szabályrendeletek alkotásában, az évi költségvetés jóváhagyásában és kölcsönök engedélyezésében.

A törvényhatóság határozataiban és üléseiben köteles a bizottság minden tagja részt venni; egyes bizottságokat, vagy külön határozatokat a törvény nem ismer és ilyenek csakis az üzletvezetést illetőleg, vagy egyes szakdolgoznak az előkészítésénél jöhetnek szóba. A közgyűlések szabályszerűen minden csütörtökön este 7 órakor tartanak s a tárgyalások általában nyilvánosak. Az elnököt a közgyűlés saját kebeléből évenként választja, aki újból megválasztható. Az elnök vezeti a tárgyalásokat és képviseli a törvényhatósági bizottságot minden tekintetben. Segítségére áll két alelnök és két jegyző. A tulajdonképeni jegyzőkönyv mellett, amely a bizottság határozatait tartalmazza, a tárgyalásnak egész lefolyása gyorsírással lesz megörökítve és a nyilvános ülésekről a város hivatalos lapjában, mint annak külön melléklete, a tanácsi előterjesztések teljes szövegével közzétéve.

A közgyűlési ügyek előkészítésével négy küldöttség foglalkozik; ezek között az ügyeket a közgyűlés elnöke osztja szét; a küldöttség elnöke pedig az előadót jelöli meg, aki a küldöttség határozati javaslatát — amely különben a nyomtatott napirendben szószerint bennfoglaltatik — a közgyűlésen szóval előterjeszti.

Ezen küldöttségek a következők:

1. Jogügyi bizottság (szabályrendeletek, minden jogi természetű ügy stb.).

2. Pénzügyi bizottság (kötségvetés s ezzel összefüggő engedélyezési ügyek, tisztí fizetések, fedezetre vonatkozó kérdések stb.).

3. Közigazgatási bizottság; — foglalkozik a város gazdasági ügyeivel, amennyiben azok a költségvetéssel közvetlen összeköttetésben nincsenek.

4. Választásokat előkészítő bizottság; — javaslatokat tesz mindenféle választásokra.

A tanács.

A tanács áll 16 fizetéses és 22 fizetés nélküli tagból. A fizetéses tagok: a főpolgármester, a második és harmadik polgármester, 10 tanácsnok és három építési tanácsnok; ez utóbbiaknak megfelelő technikai szakképzettséggel kell bírniuk.

A tanács tagjai a közgyűlés által 6 évre választatnak; aki 6 év múlva újból megválasztatik: ezzel életfogytiglan választatik meg.

A főpolgármestert a közgyűlés és tanács együttes ülésben választja. Érdemleges határozathozatalhoz a fizetéses tanácsstagoknak legalább kétharmad részben való jelenléte szükséges. A fizetés nélküli tanácsnokok állása tiszteletbeli állás éppen úgy, mint a közgyűlési tagoké. A három polgármesteri és a fizetéses tanácsnoki állások nyugdíjjogosultsággal és az alapfizetésen kívül szabályszerűen megállapított korpótlékkal vannak egybekötve. Amíg a bizottsági tagok közigazgatás vezetésében csak szavazati joggal bírnak, a tanácsnak hivatása az, hogy mindkét városi testület (tanács és közgyűlés) egybehangzóan hozott határozata és az országos törvények rendelkezéseinek határai között, mint hatóság, a közigazgatást vezesse és a város közönségét kifelé képviselje.

Ezen feladat megvalósításában több mint 3000 személy segítkezik, akik részben állandóan, részben kiegészítőképpen vannak alkalmazva. Ezen alkalmazottak (tisztviselők, segéd- és kezelőszemélyzet) kivétel nélkül a tanács által vétetnek fel és a tanácsnak vannak alávetve és csakis kivételes esetekben, amidőn számvevőségi vagy pénztári tisztviselő alkalmazásáról van szó, biztosít a szabályrendelet a bizottsági tagoknak beleszólási-, esetleg „vető“-jogot. Az alkalmazottak szolgálati viszonyait (és teendőit is) hatósági szabályrendeletek vagy tanácsi határozatok és utasítások írják elő. A tisztviselők és alkalmazottak fizetései, korpótlékai egy ugynevezett fizetési tervezetben vannak megállapítva. A tisztviselőknek nyugdíjra, egyéb alkalmazottaknak pedig, nyugalomba vonulása után, városi támogatásra van igényük. Abban az időben állott kidolgozás alatt egyszabályrendelet, amely a tisztviselők és alkalmazottak támogatásának és segélyezésének továbbfejlesztéséről gondoskodik. Gondoskodás történik ezen szabályrendeletben arra nézve is, hogy a városi munkások, akik nem tartoznak a tisztviselők és alkalmazottak karához, évenként emelkedő díjazásban, jubileumok alkalmával tiszteletadományban és aggkor miatti munkaképtelenség esetén az országos biztosítási törvényben megállapított járadékon felül városi hozzájáruláshoz adott bizonyos évi pótlékban részesüljenek anélkül, hogy ahhoz maguk hozzájárulni kötelesek volnának.

A tisztviselők és alkalmazottak további jogai és szolgálati kötelezettségei egy egész sor általános és különleges szabályzatokban, utasításokban van az lefektetve. Különösen megemlítendő ezek közül az 1902. év január 2-án alkotott u. n. szabadságolási rendelet, melyben az

üdülésre szánt szabadságidő, a betegség esetében való eljárás és védkötelezettség teljesítése van szabályozva.

A tanácsi ügyek elintézése a községi szabályrendelet és a tanácsi ügyrend szerint történik. A tanács fontosabb ügyekben együttes ülésben határoz, egyes ügyosztályokhoz tartozó ügyekre nézve pedig kisebb tanácsokra oszlik (bizottságok, tanácsi küldöttségek). A *tanács ülései nem nyilvánosak*. Hirlapi közlemények a „Drezdener Anzeiger“ című hivatalos lapban csupán csak az ösztanács által tárgyalt ügyekről, vagy egyes általános érdekű rendeletekről, vállalatokat illető határozatokról jelennek meg. Ezen hirlap közlemények az egyes ügyosztályokban lesznek kidolgozva.

A teljes tanácsülésben minden fontosabb ügy és általában minden olyan ügy tárgyalatik, a melyek a bizottsági közgyűléshez előterjesztetnek. Az ilyen ügyek azon ügyosztályban készítettnek elő, melyek illetőségéhez tartoznak. Az egyes ügyosztályok keretében az ügyek előkészítése céljából bizottságok működnek, melyek vagy tisztán tanács-tagokból, vagy vegyesen tanács-tagokból, bizottsági tagokból, mindkét városi testület képviselőiből, a tanács magasabb hivatalnokaiából, szakértőkből és a polgárság bizalmi embereiből vannak összeállítva. A bizottságok csak véleményezési joggal s pontosan körülírt munkakörrel bírnak. Állandóan folyó közigazgatási ügyek előkészítése számára állandó bizottságok vannak szervezve, melyek rendszeresen üléseznek, és évenként kiegészítettnek. Rendkívül fontos, nagy terjedelmű ügyek előkészítése erre a célra különösen egybehívott és összeállított bizottságokban történik.

A tanácsban magában 3, tisztán tanács tagokból egybeállított bizottság működik, amelyben a többi bizottságok véleményei tárgyalatnak és azok alapján határozat hozatik. Ezen tanácsi bizottságokban a fizetéses és nem fizetéses tanácsstagok egyformán vannak beosztva. Ezen tanácsi bizottságok megfelelnek a tanács 3 ügyosztályának.

Az *első* ügyosztályhoz tartoznak mindazon ügyek, melyek a tanácsot, mint városi felsőbbiséget megilletnek. Ezek a következők:

- a) a statisztikai hivatal,
a levéltár,
a városi könyvtár és
a városi gyűjtemények,
- b) építkezési ügyek rendőri tekintetben,
- c) jóléti és orvosrendőri igazgatás,
- d) az utcai közlekedési ügyek, amennyiben nem a helyi vasuti közlekedést illetik,
- e) katonai- és beszállásolási ügyek,
- f) kereskedelmi, ipari, egyesületi és iparrendőri ügyek,
- g) az iparhatósági,
- h) betegség, aggkor, rokkantság esetére való biztosítási ügyek,
- i) vásári ügyek,
- k) tüzoltó ügyek általában,
- l) fuvarozási ügyek,
- m) tüzbiztosítás,
- n) távbeszélő és távirati ügyek,
- o) város rendezési és utcaszabályozási ügyek,
- p) mély építkezés, kisajátítási ügyek, utca öntözés és tisztítási ügyek.

A *második* ügyosztály hatásköréhez tartozik kiváló-

képen a községi vagyon kezelése, igazgatása és technikai üzeme.

Különösebben:

- a) városi pénzügyek,
- b) a városi takarékpénztár és zálogház, a város járadék és jelzálog intézet,
- c) városi telkek,
- d) kert-ültetvények fentartása,
- e) magas építkezés, nyilvános szobrok,
- f) a légszusz- és elektromos-művek, a szénpálya udvarral,
- g) a vízvezeték és a városi közutak,
- h) közvilágítás és az utcái vasutak.

A harmadik ügyosztály tanácskozik és határoz alkotmány és közjogi kérdésekben, iskolai és egyházi ügyekben.

Ilyenek:

- a) anyakönyvi, állampolgári és honossági ügyek,
- b) városi szervezési ügyek, jogi- és peres kérdések,
- c) mindenféle országos és városi választási ügyek,
- d) egyházi, kegyuri dolgok, templomi kincsek.
- e) az összes iskolai ügyek, gyermekjavító intézet,
- f) szegényügy és a szegényintézetek fentartása,
- g) kórházak és jótékonyági intézetek igazgatása,
- h) alapítványok kezelése, ha törvény, szabályrendelet vagy alapítványi oklevél azt más ügyosztályhoz nem utalja.

- i) az összes egyenes és közvetett adók,
- k) végrehajtási ügyek.

Az ügyeknek az ügyosztályok között eképen történt felosztásához képest állapítatik meg. Az egyes tanácsi hivatalok melyik ügyosztályhoz tartozandósága is a hivatali főnökök illetékessége.

A tanácsi határozatok kivitele és a közigazgatás gyakorlása a főpolgármester és a tanácsi hivatali körök kezében van. Ezek ez idő szerint a következőleg állapítatnak meg:

1. Az elnökség (Direktorium) amelyhez a fővezetés representálási ügyeken kívül tartoznak:

- a) statisztikai hivatal,
- b) számvevőség,
- c) tanácsi levéltár, városi könyvtár és a városi muzeum,
- d) a dr. Güm-féle alapítvány kezelése,
- e) a városi járadék és jelzálog intézet.

2. A közigazgatási hivatal.

3. A végrehajtó hivatal.

4. Egyházi hivatal.

5. Iskolai hivatal (népiskolák, továbbképző iskolák, felsőbb tanintézetek, iskolai alapítványok).

6. Jóléti rendőrség.

7. Iparügyi osztály a vásári hivattal és az ipariskolai ügyekkel.

8. Szegényügyi hivatal, a szegényügyi alapítványokkal és az árvaügyekkel.

9. A katonai és beszállásolási hivatal.

10. Építkezési, rendőri hivatal.

11. Tűzrendészeti hivatal, a távbeszélő és táviró ügyekkel.

12. Pénzügyi hivatal, a zálogintézetek és takarékpénztárak.

13. Betegápolási és alapítványi ügyek.

14. Adóhivatal.

15. Tűzoltó hivatal.

16. Tűzbiztosítási hivatal.

17. A városi telkeket kezelő hivatal.

18. A városi építkezési hivatal (utca és csatornázásokkal folyó jogi kérdések, érdekeltek hozzájárulása, kártalanítási igények.)

19. A mély-építkezés és a kisajátítási hivatal.

20. A magas építkezés.

21. Nyilvános szobor-művek.

22. A városi építkezési B. hivatal az utcái vásárokkal.

23. A gáz-, víz- és villamos-művek a szén-pálya-udvarral.

24. fuvarozási hivatal, a város temetkezési intézettel.

25. A városi kertészet.

26. A vásári igazgató a vásárcsarnokkal.

27. A városi tulajdont képező lovagbirtok igazgatása.

A fentebb meghatározott hivatal-körök legtöbbje fizetéses tanácsstagok vezetése alatt áll, azonban a fizetés-telen tagok legtöbbje is részt vesz és pedig idejének és erejének fokozottabb mértékben igénybe vételével egész intézmények vezetésében, így például a tűzoltóság, a városi takarékpénztár, a városi örültek háza, a városi kórház, a zálogintézet, a gyermekmenhely fizetés-telen tanács-nokok vezetése alatt áll.

Drezda 1902. évi zárszámadását illetőleg a következő adatokat jegyeztem fel.

Az összes bevétel volt 19.314,994 márka

Kiadás 17.462,093 „

Eszerint felesleg 1.852,901 márka

Az egyes címekből a következőket említem fel:

A közigazgatási címmel bevétel volt. 815,569 márka

Kiadás 2.190,948 „

Közlekedési ügyre 4.300,418 „

Rendőrségre 1.461,245 „

Közoktatásügyre 1.339,306 „

Népiskolákra 4.399,683 „

Szegényügyre és jótékonyosságra 3.576,675 „

A vállalatokat illetőleg érdekes, hogy a villamos világitási műveknél 1.068,028 márka bevétellel szemben 884,048 márka volt a kiadás. A villamossági erőműveknél 1.405,635 márka bevétellel szemben 1.084,384 márka volt a kiadás. — A fuvarozás és a temetkezési intézet 33,227 márkát jövedelmezett.

A német városok mindegyike városi takarékpénztárral bír, amelyekből jelentékeny jövedelmet húznak.

A takarékpénztárak igen sok helyen zálogintézettel vannak egybekötve. A városi takarékpénztárak a mellett, hogy a lakosságot biztos és jövedelmező takarékosagra szoktatják, egyúttal lehetővé teszik azt, hogy a városok fejlődésére, jótékonyosságra, közérdekű intézményekre előt-
tünk teljesen szokatlan magas összegeket áldozhatnak. A drezdai takarékpénztárnál és minden ilyen városi takarékpénztárnál a betétekért a város felel, a takarékpénztárt a tanács igazgatja. A vezérőlbizottságba 4 tanács-tag és 4 városi képviselő van beválasztva. Vezérigazgató a tanács egyik tagja. A hivatalnokokat a tanács alkalmazza. A drezdai takarékpénztárnak 63 hivatalnoka van. A takarékpénztár kezeli egyúttal a jótékony alapítványokat is. A drezdai takarékpénztár 1870-ben alakult, amikor a betevők száma 50.000 volt, 1903 elején már 380.000-re emelkedett. A betevők tőkéje 1870-ben 8.000.000 márka, 1903 elején már 120.000.000 márka volt. A drezdai

takarékpénztárnak 16 fiókja van, ezen fiókok egyuttal fizetőhelyek is, ahol a közönség a gáz, villamos, víz-dijakat és az adót is fizeti.

A Breslau város zálogháza a közönségnek érték, avagy más ingó tárgyak ellenében mérsékelt kamatláb mellett pénzkölcsönöket ad, a kamat 12%. 1000 márkát nyert kölcsönre ezen kamat 6%-ra mérsékelhető.

Követésre méltóan van rendezve Drezdában a szegényügy kezelése. A szegényügyhöz tartozik a szegények segélyezése, a szegényintézetek igazgatása, a szegényüggyel kapcsolatos rendőrségi kezelés és a *szegénységi bizonyítványok* kiállítása. Mindezek legfőbb kezelése a szegényügyi bizottság által történik, amelynek elnöke egy fizetéses tanácsnok és helyettese pedig egy fizetéstelen tanácsnok. Tagjai 2 fizetéstelen tanácsstag, 4 városi bizottsági tag és 7 polgár. A tanácsstagok a tanács által, a többi tagok pedig a közgyűlés által választatnak. A bizottság segítségére a polgárság köréből u. n. szegényfelügyelők lesznek választva és pedig felébe a tanács, felébe a közgyűlés által. Ezeknek a számát a bizottság állapítja meg és pedig olyformán, hogy minden szegényfelügyelőre 10 segélyezett szegény jut. A szegényfelügyelők hivatala fizetéstelen tiszteletbeli hivatal. 6—15 szegényfelügyelő egy egyesületet képez, amelynek elnökét, helyettesét maguk közül választják. 1903-ban Drezdában volt 778 szegényfelügyelő, akik 78 egyesületet alkottak.

A szegényfelügyelők közül volt 10 orvos és gyógyszerész, 70 hivatalnok, 2 mérnök, 30 gyáros, 18 mezőgazda, 17 vendéglős, 33 lelkész, 229 iparos, 146 kereskedő, 102 tanító, 69 magánzó stb.

Szegénybetegek gyógyítását az u. n. szegényorvosok teljesítik, akiket a szegény ügyi bizottság javaslatára a tanács nevez ki. Drezda városa e célból 28 kerületre van felosztva és az egy kerületben lakó szegények az azon kerületben lakó orvoshoz tartoznak fordulni. A szegényorvosok közül 23 : 800 m. évi fizetést huz, a többiek az orvosi díjtarifa legalacsonyabb tételei szerint díjaztatnak.

A szegényügyi hivatal a tanácsnak egy különálló hivatala, amely áll a központi hivatalból a városházán és 5 mellék-hivatalból a külvárosokban. Minden mellék-hivatal a főpolgármester által kinevezett idősebb, a szegényügyekben jártas és minden tekintetben megbízható tisztikar vezetése alatt áll, akinek kötelessége az összeköttetést kerületében levő szegényfelügyelő egyesületekkel folyton fentartani és ki felhatalmazva van arra is, hogy ezeknek az előterjesztésére sürgős esetekben 20 koronáig terjedő pénzsegélyt utalványozzon a szegénypénztár terhére. A szegényügyi hivatal élén áll egy fizetéses tanácsnok mint hivatalfőnök s jogi képzettséggel bíró segédhivatalnok és 84 más hivatalnok.

A szegényügyeket illetőleg bevétele volt Drezdának az 1891—1900-ig terjedő 10 év alatt 6.599,924 m, ugyanazon idő alatt kiadása volt 14.485,004 m. Ugyanazon idő alatt a városi pénztár hozzájárulása volt 7.855,079 m.

Drezda város kezelése alatt áll egy lelenczház, amelynek főnöke egy tanácsnok. A lelenczházban 1903-ban 211 fiú és 120 leány volt elhelyezve. Oda a gyermekek felvétetnek és ápoltatnak születésüktől az iskolába lépésük napjáig; továbbá egy gyermekápoló intézet, ahol neveltetnek az iskolába lépés napjától mindaddig, míg az iskolát bevégeznek.

Továbbá az u. n. szegény keresztény lányok nevelőintézete, továbbá 15 gyermekmenhely, amelyből 9 városi, 5 a drezdai nőegylet, 1 pedig a Mária-egyesületé. Van éjjeli menhelye, külön férfiak, külön nők és külön gyermekek részére, amelyet 1903-ban körülbelül 31,000 ember vett igénybe. Van szegényháza külön férfi és külön női osztállyal és dologháza.

A szegényügyet illetőleg megemlítem végül, hogy a magánjótékonyosság gyakorlása a városi szegényügy kezelésével a legteljesebb összhangban és összefüggésben van. Amivel eleje van véve annak, hogy egyesek a jótékonyossággal visszaéljenek és annak magasztos célját meg-hiusítsák.

Tekintetes tanács, fentiekben igyekeztem kiküldetésemről számot adni és amidőn ismételt szíves elnézését kérem késedelmezésemért, egyuttal fogadja hálás köszönetemet, hogy kiküldetésemmel alkalmat méltóztatott adni, hogy a német városok berendezkedésével megismerkedhettem és azoknak bámulatos előre haladásáról, amennyire rövid ott tartózkodásom engedte, meggyőződhettem.

Tisztelettel
Vecsey Imro,
főjegyző.

934. m. h.
1907.

Tekintetes Tanács!

A német városok drezdai kiállításáról jelentéseme nagymérvű elfoglaltságom miatt csak most terjeszthetem be s ezen késedelmemért tisztelettel kérem a Tek. Tanács elnézését.

A német városok közigazgatási szervezetét, pénzügyeit — mint nem szakmámba vágókat — különösebb megfigyelésem tárgyává nem tettem. Ezen kérdéseket Vecsey Imrefőjegyző ur volt hivatva tanulmányozni.

A kiállítás bőséges és tanulságos példákkal igazolta hogy a német városokrendezését s fejlődését nagy körültekintő tudással és széles látkörű ismeretekkel vezetik.

A városrendezéseknél a történelmi fejlődés gyakorlati adataival illusztrálták a körutas és sugárutas (Boulevard) rendszereket s ezen rendszerekre a bécsi és párisi városrendezések hatását a 19-ik század első felében. Kiviteli rajzokkal mutatták be ezen rendszerekből fejlődött városrendezéseiket, s az azokhoz csatolt műszaki leírások igazolják, hogy a német városok rendezésénél mennyire érvényesülnek a közegészségügyi, forgalmi és művészi szempontok. Azon körülményből, hogy már kivitt terveket mutattak be, következtetni lehet az intéző és határozó közönség intelligenciájára.

Megemlítem itt Strassburg rendezési terveit 1879-ből, szép sugárutaival s ezen sugárutak művészi befejezésével. Mainz rendezési terveit mintegy 1 kilométer hosszú, 60 méter széles Kaiser-Strasse-jával. Igen érdekes Hannover rendezési terve. München, Darmstadt stb.

A városok terjeszkedésére nézve az egyes német tartományokban különböző törvények vannak. Általános gyakorlat, hogy a terjeszkedésre alkalmas területeket a városok igyekeznek megszerezni. Nagy akadály volt régebben, hogy a kisajátítási törvények nem nyújtottak elég alapot az ily városbővítési tervek gyors kivitelére. Ujabbán Adiekes nevű mérnök agitációja folytán legtöbb tartományban és német városnak törvényei vannak, melyek

korinak látszó őstelep különféle maradványai kerültek elő, köztük egy igen ritka keramikai tárgy: női alakot ábrázoló agyagszobor, mely hihetőleg az ott élt ősember háziistene volt. Ugyan ez alkalommal megállapítottuk már a XIII század elején emlegetett Zámi apát templomának alakját és méreteit. A középnyagyságu templom román kori stílusban épült s téglái alakjából következtetve egy idős a herpályi és monostori ábrányi templomokkal. Ez ásatás eredményét később dolgozzuk fel Muzeumunk számára ajándékoztak:

Régiségeket: Komor Imre hadházi törvénybíró karabély részeit, Szilágyi János és neje Dubravszky Matild skófiu virágokkal díszített ereklyetartót, XVII. század elejéről valót, Szombathy Ferenc ev. ref. főgimnázium tanuló a debreceni ács céh hirdető könyvét, rézlemezekből, Weszprémy Kálmán vármegyei levéltárnok Egyeken talált őskori díszes bögrét.

Pénzeket érmekeket: Gyöngyössy Viktor, Szuchán Elemér, Szombathy Ferenc a debreceni ács céh pecsétlőjét, Vadas Mózes.

Könyveket, kéziratokat: Maschek Ferencné Vari Ulreke c. 5 felvonásos szomorú játék 1817-beli ártikulusait és 1822—1862 közt használt jegyzőkönyvét.

Néprajzi tárgyakat: Hajduhadház városa vasbilincset, békót és régi formájú félkéz fűrészt, Hüse István 1861-ben készült szép kova-taplótartó erszényt acéllal, Kőrösi János régi kétágu vasvillát, Löfkovits Arthur fűszertartót fából, Morvainé Kovács Eszter kertkapu kulcsát fából, Pinczés Imre régi, igen nagy vasvillát, Székely Jánosné 48-diki magyar váltópénzből csinált jegyajándéktartó szelencét, Takács Sándor gazdálkodó iratos butelliát és virágos kancsót.

Műtárgyakat: dr. Löfkovits Márton antik üveges szekrényt, diófából, özv. Csóka Imréné vízfestményt, a múlt század elejéről.

Letétül kaptunk Hajduvármegyétől hat darab őskori tárgyat, Egyeken talált sirurnát, ételes csuprot, vaskarikát, urnafedőt, Szováton talált bronzkarperőcset, edénytöredéket. Állami letétül küldte meg a muzeumok főfelügyelősége a „Modern Festők“ 1904., 1905., 1906-iki teljes évfolyamát 226 mülappal Az ajándékozó uraknak es urnőknek ezuton is hálásan mond köszönetet a muzeum öre. Május 1-től 27-ig muzeumunk vétel, ajándék és letét által összesen 274 tárggyal szaporodott Vételre esik 2 könyv, 3 régiség és 11 néprajzi tárgy.

A hétről.

Az ünneplés, mellyel e hetet kezdtük, jól sikerült. Ősz kuruc Thaly Kálmán meg lehet elégedve, de meg a debreceni jótékony nőegylet is. Fényes idő kedvezett és így teljes pompájában kifejlődhetett az erdei ünnep.

Most mondja már valaki, hogy szépet, izlésest és ami nagy szó: ujat Debrecen nem tud produkálni. Szép volt, izléses és uja a vasárnapi nagyerdei ünnep, de mindenek felett eredeti magyaros, zamatos, szívet, lelket egyaránt vidító ifjító.

Jól esett, alig tudott az ember szeme betelni a látottakkal; de még jobban a nemes igyekezet szemlélésében, melyet örök ifju és vidám uri hölgyek, tüzről pattant menyecskék és bájos angyali lények, tündér mesébe illő baba leányok a nemes eszme szolgálatában kifejtettek.

A csendes szemlélőnek bő alkalma nyillott megfigyelésekre és én megvallom, engem az a tisztas, főséges,

nyugodt és illedelmes modor bájolt el, amit a nép az Isten adta nép ez alkalommal tanusított.

Megerősített ez engem abban, a múlt heti levelemben pár szóval érintett elvemben, hogy a jobb közönség részvéte, jelenléte mérséklőleg hat a lebujokban magára hagyatva elvaduló erkölcsökre, korlátot vet a duhaj jókedvében féktelenkedő tömegekre is.

És ez észrevételem új kötelességet ró a társadalomra, azt t. i.: hogy igyekezzünk minden adott alkalommal a nép közé vegyülni, velük szórakozni, lebontva minden mesterkelt és természetellenes, társadalmi, vagyoni, felekezeti és Isten tudná, mi más korlátokat, avagy balga előítéleteket,

Ha a bizottságot a közügyek köztemetőjének neveztem, bátran nevezhetem a minduntalan fellebbezőket sirásóknak.

Most ismét, nem tudom hanyadszor, felebbezést jeleznek lapjaink, mely állítólag a vízvezeték ellen adatott volna be.

Hát ez így nem állhat fenn, mert azt bizony se fel-, se lejebezni többé, hála az Égnek, nem lehet; de igen is megtörténhetik az, hogy a vízvezeteki szabályrendeletet támadják meg így.

Ez azonban, akarom hinni, egy nappal sem hátráltathatja többé a mű létesítését, mely közbevetőleg jegyzem meg amugy is csiga lassúsággal halad.

A kutak furása oly lassu tempóban történik, hogy így a 10 kut megfurása is néhány esztendő fog igényelni.

A legközelebbi közgyűlésen az irányban kell intézkedésnek történnie, hogy e munkálatok behatóbb ellenőrzetére a vízvezeteki bizottság kiegészítve már most működésbe léphessen.

Az a nagy, költséges és fontos munkálat igazán megérdemli, igazán megköveteli, hogy éber figyelemmel ellenőriztessék minden mozzanata; sőt ama bizottságnak éppen itt e téren van szerintem leghasznosabb munkaköre és hivatása.

Végül egy új alakulásról is számot kell adnom, melynek tárgya ez egyszer nem bank, hanem igazán közhasznú, igazán hézagpótló, már-már nélkülözhetlen intézmény, modern szálló lenne.

Főlölesleges ez eszmét dicsőíteni, hiszen, aki csak egyszer is megfordult városunkban, éreznie, tapasztalnia kellett egy modern szálló hiányát.

Csak az bámulatos, hogy ilyen nagy városban ily kézen fekvő, biztos jövedelmezésű üzletre miért nem akadt eddig is vállalkozó?

Véleményem szerint a város tulajdonát képező és e révén hatóságunk minden jóakaró támogatását élvező Arany Bika szálló oka ennek.

Ha pedig ez így van, úgy érthetetlen előttem, hogy az alakulandó részvénytársaság miért nem az alapon indul, hogy a várostól azt magához váltva, annak helyén részben átalakítással, részben újjáépítéssel létesítsen új, modern, a kor fokozott igényeinek teljesen megfelelő szállót.

Debreczen városának nyűg és teher a Bika, nagy érdeke szép és korszerű szálloda létesítése; tehát el sem képzelhető, hogy ily irányu tárgyalások eredményre nem vezetnének.

Dr.

Hirek.

— Kiss Áron püspök ünneplése. Hegymegi Kiss Áron, a tiszántuli kerület püspökét meleg ovációban részécsitette a kerület közgyűlése azon alkalomból, hogy az agg egyházfő megérte püspökké való választásának tizenötödik

a városterjeszkedéseknél a forgalmi, közegészségügyi s városrendezési követelményeknek érvényt szereznek.

Nagyon szükséges volna, hogy a magyar városok is ily törvénnyel láttassanak el, s miért ne tehetné meg Debreczen a kezdeményező lépést azáltal, hogy a német tartományok és városok ezen törvényeit és szabályait főügyészével tanulmányoztatná?

A városok műszaki szolgálatát a mély-építési (Tiesban) hivatal és a magas-építési (Hochban) hivatal látja el s ezeken kívül van az építésrendőri osztály (Banpolizei). Mindezek állami fennhatóság alatt állanak. Munkakörüket, szervezetüket tárgyalni jelentésemben nem akarom, mert hosszadalmas és a magyarországi viszonyokra egyáltalában nem alkalmazható.

Igen nevezetes a német városok életében a lakásviszonyok kezelése. Felügyelet a lakásviszonyokra, a bérlakások nyilvántartása, lakbérek, lakásforgalom statisztikája; egy pár városokban a munkáslakás viszonyok rendezése. A német városok hatalmas fegyvere, a statisztika teszi lehetővé a lakásviszonyok példás rendezését is. A kiállítás bemutatja történelmi fejlődését a lakásügyi hivataloknak, mint teremtette azt meg a közszükség s mint fejlődött az. Lakásügyi hivatalok (Wohnungs-Amt), lakásügyi bizottságok (Wohnungs-Kommissió), lakásügyi igazgatók (Wohnungs-Inspektor), lakásfelügyelők (Wohnungspflegere) vannak, kik kezelik a lakásügyet, Ezen állások legnagyobb részben tisztletbeli állások.

A német városok egészségügyi viszonyainak javítására s szépítésére nagyban közreműködnek a városi nyilvános kertek s az utcák kertészeti díszítése. A nagyobb városoknak önálló s különálló városi kertészetük van, a középvárosok a Tiefbanamt-hoz beosztott kertészettel látják el ezen teendőket; a kisvárosok szintén. A kertészet itt már önálló tudomány és művészet.

A német városok önálló üzemei, mint gázgyár, villamos-telep, vízvezeték stb. (pálinkamérés nincsen) gyönyörű tervekkel, táblázatos kimutatásokkal voltak bemutatva.

A történelmi fejlődés adataival mutatják ki, mily küzdelmet folytattak a német városok ezen monopolizált üzemenek házi kezeléséért. Példaképpen említem meg itt Berlin küzdelmét a vízvezetékért az angol társaságokkal szemben.

Ma már azt lehet mondani, hogy minden német város a vízvezetékét önálló üzemenben tartja, s a világítási berendezéseket tulnyomó részben.

A közvilágítási módok különös figyelmet érdemeltek s a kiállítás adatai e téren is igen tanulságosak.

A vízvezeteki művek kiállításából meg kell említenem, hogy 38 német város statisztikai adatai voltak kiállítva, melyekből látható, hogy a 38 városból 15-nél a fejenkénti fogyasztás meghaladja a 100 litert, és pedig azon városoknál, melyeknél a víz nem vizórakon keresztül szolgáltatják ki. A további 23 városnál a vizóra használata kötelező s a fejenkénti fogyasztás 100 literen alul marad.

Legkevesebb a fejenkénti fogyasztás Gubenben, fejenként 22 liter, azután Spomdauban, 44 liter s legtöbb Augsburgban, 246 liter. A vizórán keresztül fogyasztó városok közül a fejenként legtöbbet fogyasztó Bremen, 98 literrel.

Általában a német városok, még a régi vízvetékek birók is, lassankint térnek át a vizórákra, az újabb vízvezetékek fogyasztása pedig már mind ezen alapszik.

Legolcsóbb a víz Stuttgartban, 2—30 pfenning pro kbm., hol az ivóvizet több forrás vizének összegyűjtésével nyerik, s a használati víz külön vezetéken a Nekárból nyeretik; aztán Dümeldorf, 2—12 pfenning pro kbm. A legtöbb városban a víz ára köbméterenkint 11—20 pfenning; Chemnitzben 10—45 pfenning. Hamburg volt az első német város, mely 1849-ben városi vízvezetékét létesített.

Az utcaburkolatokat tárgyaló része a kiállításnak feltünteti a német városok azon versengését, mellyel a luxus burkolatokban, milyen az asphalt és gránit kocsiut egymást tullezítálni igyekeznek. A nagy városok a forgalmi központokat képező s belvárosnak nevezhető városrészeket általában a talajkigőzölgést elszigetelő s a talaj inficziálását megakadályozó asphalt burkolatot alkalmazzák úgy a kocsi-, mint a gyaloguton. Az utcák burkolása a német városokban mind túlhaladja a magyar városokat.

A városok csatornázására nézve a kiállítás tanúsította, hogy valamennyi számottevő német város csatornázva van s a csatornázásra közegészségügyi szempontokból a városok kötelezve vannak. Leginkább nevezetesek a német tengerparti városok csatornázásai.

A csatornázás minden részletére a német pedantiával kidolgozott minták, statisztikák állottak rendelkezésre s különösen a gyár városok csatornázása mintaszerű, de óriási költségek is.

A csatornavíz tisztítása a német városokban kötelező s e célra különböző tisztító rendszerek alkalmaztatnak, melyekkel szemben azonban még mindig sok kívánni való áll fenn. Ujabban a biológiai tisztítást alkalmazzák, állítólag a legjobb eredménnyel s legkevesebb költséggel.

A csatornaépítési költségek közterhet képeznek.

Igen tanulságos része volt a kiállításnak az egészségügyrendőri (Gesundheitspolizei) rész, továbbá a szegényügyet, mentési ügyet illusztráló részek.

A kiállításnak szakmámba vágó részét fő vonásai ismerttettem s csak azt jegyzem meg még meg, hogy az egész kiállítás azt igazolta előttem, hogy a városok ügyeinek vezetésében biztos irányt s öntudatos politikát mindaddig nem lehet követni, míg a városok életét érdeklő mindennemű mozzanatról rendszeres statisztika rendelkezésre nem áll.

Ha egy város fejlődését alapozni akarjuk, első sorban statisztikai hivatalt kell felállítani.

A kiállítás anyaga Wutke „Die deutsche Städte“ című művében részletesen ismertette van, melyet lelkiismeretes tanulmányozás végett minden vezető embernek melegen ajánlok.

Debreczen, 1907 márczius hó 27.

Aczél Géza,
főmérnök.

A városi muzeum gyarapodása.

Ásatások. Adományok.

A városi muzeum tevékenysége május havában főként régészeti ásatásokra és néprajzi gyűjtésre irányult. De most is sajnosan kellett tapasztalnia, hogy a modern kultúra még a hortobágyi pásztorélet körében is mennyire kiirtotta a régi tipikus jellemvonásokat s az ősi eszközöket.

Ásatást rendeztünk május 6—11 között a hortobágyi faluvégalmi járáson, az Árkos vize partján, ahol bronz-

korinak látszó őstelep különféle maradványai kerültek elő, köztük egy igen ritka keramikai tárgy: női alakot ábrázoló agyagszobor, mely hihetőleg az ott élt ősember háziistene volt. Ugyan ez alkalommal megállapítottuk már a XIII század elején emlegetett Zámi apát templomának alakját és méreteit. A középnapagságu templom román kori stílusban épült s téglái alakjából következtetve egy idős a herpályi és monostori ábrányi templomokkal. Ez ásatás eredményét később dolgozzuk fel Muzeumunk számára ajándékoztak:

Régiségeket: Komor Imre hadházi törvénybíró karabély részeit, Szilágyi János és neje Dubravszky Matild skófiúm virágokkal diszített ereklyetartót, XVII. század elejéről valót, Szombathy Ferenc ev. ref. főgimnázium tanuló a debreceni ács céh hirdető könyvét, rézlemezekből, Weszprémy Kálmán vármegyei levéltárnok Egyeken talált őskori diszes bögrét.

Pézeket érmeket: Gyöngyössy Viktor, Szuchán Elemér, Szombathy Ferenc a debreceni ács céh pecsétlőjét, Vadas Mózes.

Könyveket, kéziratokat: Maschek Ferencné Vari Ulreke c. 5 felvonásos szomorú játék 1817-beli ártikulusait és 1822—1862 közt használt jegyzőkönyvét.

Néprajzi tárgyakat: Hajduhadház városa vasbilincset, békót és régi formájú félkéz fűrészt, Hüse István 1861-ben készült szép kova-taplótartó erszényt acéllal, Kőrösi János régi kétágu vasvillát, Löfkovits Arthur fűszertartót fából, Morvainé Kovács Eszter kertkapu kulcsát fából, Pinczés Imre régi, igen nagy vasvillát, Székely Jánosné 48-diki magyar váltópénzből csinált jegyajándéktartó szelencét, Takács Sándor gazdálkodó iratos butelliát és virágos kancsót.

Műtárgyakat: dr. Löfkovits Márton antik üveges szekrényt, diótából, özv. Csóka Imréné vízfestményt, a múlt század elejéről.

Letétül kaptunk Hajdúvármegyétől hat darab őskori tárgyat, Egyeken talált sirurnát, ételes csuprot, vaskarikát, urnafedőt, Szováton talált bronzkarperecet, edénytöredéket. Állami letétül küldte meg a muzeumok főfelügyelősege a „Modern Festők“ 1904., 1905., 1906-iki teljes évfolyamát 226 műlappal. Az ajándékozó uraknak és urnóknak ezuton is hálásan mond köszönetet a muzeum őrre. Május 1-től 27-ig muzeumunk vétel, ajándék és letét által összesen 274 tárggyal szaporodott. Vételre esik 2 könyv, 3 régiség és 11 néprajzi tárgy.

A hétről.

Az ünneplés, mellyel e hetet kezdtük, jól sikerült. Ősz kuruc Thaly Kálmán meg lehet elégedve, de meg a debreceni jótékony nőegylet is. Fényes idő kedvezett és így teljes pompájában kifejlődhetett az erdei ünnep.

Most mondja már valaki, hogy szépet, izlést és ami nagy szó: ujat Debrecen nem tud produkálni. Szép volt, izléses és új a vasárnapi nagyerdei ünnep, de mindenek felett eredeti magyaros, zamatos, szívet, lelket egyaránt vidító ifjító.

Jól esett, alig tudott az ember szemé betelni a látottakkal; de még jobban a nemes igyekezet szemlélésében, melyet örök ifju és vidám uri hölgyek, tüzről pattant menyecskék és bájos angyali lények, tündér mesébe illő baba leányok a nemes eszme szolgálatában kifejtettek.

A csendes szemlélőnek bő alkalma nyillott megfigyelésekre és én megvallom, engem az a tisztos, fönséges,

nyugodt és illedelmes modor bájolt el, amit a nép az Isten adta nép ez alkalommal tanusított.

Megerősített ez engem abban, a múlt heti levelemben pár szóval érintett elvemben, hogy a jobb közönség részvéte, jelenléte mérséklőleg hat a lebuajokban magára hagyatva elvaduló erkölcsökre, korlátot vet a duhaj jókedvében féktelenkedő tömegekre is.

És ez észrevételem új kötelességet ró a társadalomra, azt t. i.: hogy igyekezzünk minden adott alkalommal a nép közé vegyülni, velük szórakozni, lebontva minden mesterkelt és természetellenes, társadalmi, vagyoni, felekezeti és Isten tudná, mi más korlátokat, avagy balga előítéleteket,

Ha a bizottságot a közügyek köztemetőjének neveztem, bátran nevezhetem a minduntalan fellebbezőket sirásoknak.

Most ismét, nem tudom hanyadszor, felebbezést jeleznek lapjaink, mely állítólag a vízvezeték ellen adatott volna be.

Hát ez így nem állhat fenn, mert azt bizony se fel-, se lejebezni többé, hála az Égnek, nem lehet; de igen is megtörténhetik az, hogy a vízvezeteki szabályrendeletet támadják meg így.

Ez azonban, akarom hinni, egy nappal sem hátráltatja többé a mű létesítését, mely közbevetőleg jegyzem meg amugy is csiga lassúsággal halad.

A kutak furása oly lassu tempóban történik, hogy így a 10 kut megfurása is néhány esztendő fog igényelni.

A legközelebbi közgyűlésen az irányban kell intézkedésnek történnie, hogy e munkálatok behatóbb ellenőrzetére a vízvezeteki bizottság kiegészítve már most működésbe léphessen.

Az a nagy, költséges és fontos munkálat igazán megérdemli, igazán megköveteli, hogy éber figyelemmel ellenőriztessék minden mozzanata; sőt ama bizottságnak éppen itt e téren van szerintem leghasznosabb munkaköre és hivatása.

Végül egy új alakulásról is számot kell adnom, melynek tárgya ez egyszer nem bank, hanem igazán közhasznú, igazán hézagpótló, már-már nélkülözhetlen intézmény, modern szálló lenne.

Fölösleges ez eszmét dicsőíteni, hiszen, aki csak egyszer is megfordult városunkban, éreznie, tapasztalnia kellett egy modern szálló hiányát.

Csak az bámulatos, hogy ilyen nagy városban ily kézen fekvő, biztos jövedelmezésű üzletre miért nem akadt eddig is vállalkozó?

Véleményem szerint a város tulajdonát képező és e révén hatóságunk minden jóakaró támogatását élvező Arany Bika szálló oka ennek.

Ha pedig ez így van, úgy érthetetlen előttem, hogy az alakulandó részvénytársaság miért nem az alapon indul, hogy a várostól azt magához váltva, annak helyén részben átalakítással, részben újjáépítéssel létesítsen új, modern, a kor fokozott igényeinek teljesen megfelelő szállót.

Debreczen városának nyög és teher a Bika, nagy érdeke szép és korszerű szálloda létesítése; tehát el sem képzelhető, hogy ily irányu tárgyalások eredményre nem vezetnének.

Dr.

Hirek.

— Kiss Áron püspök ünneplése. Hegymegi Kiss Áron, a tiszántuli kerület püspökét meleg ovációban részeltette a kerület közgyűlése azon alkalomból, hogy az agg egyházfő megérte püspökké való választásának tizenötödik

évfordulóját. A közgyűlés nevében *Degenteld József* gróf főgondnok üdvözölte szép és szivből jövő szavakban az ünnepeltet, Kiss Áron püspök válaszában meghatottan mondott köszönetet a megemlékezésért, Isten áldását kérve a gyülekezetre és az ev. ref. egyház napról-napra lombosodó fájára. A tizenötödik év határkövénél mi is mély tisztelettel üdvözöljük a magas koru, lélekben azonban friss egyházfőt, kérve a pásztorok isteni Fejedelmét, hogy tartsa meg őt hazánk és egyházunk javára.

— **A kormány a Bocskay ünnepen.** A bőszerű Bocskaý ünnepen a kormány is képviseltetni fogja magát és pedig amint a rendező bizottságnak bejelentették *Darányi Ignác* földmivélségi miniszter és *Mezőssy Béla* államtitkár által.

— **A főlevéltárosok mozgalma.** Osváth Lajos Biharvármegye főlevéltárosa a következő levelet intézte kartársaihoz: Kedves Kartársam és Barátom! Amint te nem tudod beleélni magadat a velünk történt méltánytalanságba, így én is igen nagy fájdalommal gondolok erre vissza igen sokszor. A közben meg-megvillant elmémbe, hogy mozognunk kellene a dologban és addig mindig, míg eredményt nem érünk el. Mikor minden társadalmi és hivatalnoki osztály akcióba lépett, öngyilkosság tőlünk a sült galambot szájatva várnunk. Csak aki küzd, az győzhet és az egész élet küzdés, a nem mozgás már halál, hát ne adjuk oda magunkat keleti fanatizmussal az enyészetnek sem.

Ami nem sikerült eddig, talán sikerül most s eredményt kapunk nemzeti kormányunktól. A másik alamizsnát adott, talán ez nem zárkózik el jogos, igazságos és méltányos kérésünk elől!

Zörgessetek és megnyitvatik, kérjétek és megadatik mondja az irás. Fel tehát a munkára! Veletek vagyok és lesztek e kérdésben mindig. Csak gyorsan előre. Kérnünk kell a VIII-ik osztályba soroztatásunkat és 1904. évi X. t.-c. 5. §-ának reánk való kiterjesztését*.

A mozgalomhoz legközelebb hozzászólunk (Szerk).

— **A városi közlevéltár selejtezése.** A városi közlevéltárban annyira felhalmozódtak az irások, hogy célszerű elhelyezésük immár lehetetlen. A városház építése pedig még messze van, a tulszultoltságon tehát csakis selejtezéssel lehet segíteni. Koncz Ákos közlevéltáros, tb. tanácsnok most készíti terjedelmes javaslatát a selejtezés keresztülvételére és azt legközelebb hozzájárulás végett bemutatja a Tanácsnak. Ha a selejtezést sikerül keresztülvinni, akkor néhány évig a közlevéltárnak nincs szüksége helyiségbővítésre.

— **A Pásti-utca kiszélesítése.** A m. kir. belügyminiszter Debrecen sz. kir. város törvényhatósági bizottsági közgyűlésének azon határozatát, mely szerint az izraelita hitközség József kir. herceg utcai telkéből 40 □-ölet utcaszabályozás céljából a kisajátítási és szépítési alap terhére megvett, egyuttal 5 ölet eladott és a megváltandó telektöbblet vételára fejében 2512 kor. 80 fillért állapított meg, — jóváhagyta.

— **Debreceni dolgok szerb nyelven.** *Gyorgyevits Miklós*, Baja város nyug. tanácsnoka, törvényszéki dalmat, szerb és horvát hites tolmács levelet irt lapunk szerkesztőjének, hogy engedné meg, miszerint a Magyarországnak megjelent debreceni tárgyú tárcáit szerb nyelvre lefordíthassa. A tárcák a *Zasztavá*-ban jelennek meg.

— **Értesítés.** A városi tanács katonai és illetőségi ügyosztálya részéről a szülők és gyámok értesítettnek, hogy a cs. és kir. közös hadseregbeli hadapród iskolákban és a

m. kir. honvéd állatorvosi főiskolában az 1907. 1908 — tanév kezdetén betöltendő helyekre vonatkozó „Pályázati hirdetmények“ megérkeztek.

Pályázati véghatáridő a hadapród iskolában: folyó évi július hó 12; a honvéd állatorvosi főiskolában július hó 1.

A vonatkozó hirdetmények a városi tanács katonai és illetőségi ügyosztályánál (Városház, emelet 19. sz. ajtó) betekintheők, hol az érdeklődők utbaigazítást és felvilágosítást nyerhetnek.

Megjegyeztetik, hogy a hadapród iskolákban magyar honos ifjak részére 268 egész ingyenes magyar állami alapítványi hely, 3 szintén ingyenes magán alapítványi hely, és ezeken kívül még megfelelő számú tandíj fizetéses hely fog betöltés végett rendelkezésre állani; a budapesti honvéd állatorvosi ahadémikusok pedig teljesen a honvédelmi tárca költségén fognak neveltetni.

Debrecen, 1907. május hó 25-én.

— **Igazán ritka könyv.** Szinte párját ritkítja az a könyv, amelyet a mainzi Guttenberg-muzeum őriz. Az egész világon csak 52 példány lehet, mert többet nem is nyomtak, de hogy hol, merre vannak, azt nem tudja senki. A mainzi könyv egy Don Quijotte kiadás. Lapjai csupa parafából vannak, de oly vékonyak, akár csak a selyempapír. A nyomás és nyomdai technika remeke. Gothikus betűk, de mesés iniciálékkal, a XV, XVI. század divatja szerint. Összesen 400 lapot tartalmaz a könyv, melyet Octavio Viader 1905 — 1906. évben San Felin de Guirodba nyomott.

— **Ingatlanok forgalma.** Varga István és neje Szentpéteri Julianna veszik a debreceni 8238 sz. tjkvben foglalt 108 négyszögöl majorsági földet Szendrei János és neje Fésüs Esztertől 2500 koronáért.

Szecsői László és neje Varga Erzsébet veszik a debreceni 7277 sz. tjkvben foglalt 100 négyszögöl Csigeekerti szőlőt Szilágyi László és neje Nagy Juliánától 2000 koronáért.

Márkus Jenő és neje Venkler Anna veszik a debreceni 8927 sz. tjkvben foglalt 41 hold 741 négyszögöl ujosztású földet Hadházi Dezsőtől 19000 koronáért.

Konrad Teréz veszi a debreceni pusztá paci 1 sz. tjkvben foglalt 25 hold 1452 négyszögöl kaszállót Hidvéger Miklós és Józseftől 16000 koronáért.

Kovács András és neje veszik a debreceni 1173 sz. tjkvben foglalt Apafi-utca 45 sz. házat Huszár Mihály és társaitól 2400 koronáért.

Pap Pál és neje Pócsi Róza veszik a debreceni 9399 sz. tjkvben foglalt 300 négyszögöl majorsági földet Székely János és neje Takács Máriaától 17000 koronáért.

Baróti István és neje Paksi Julianna veszik a debreceni 739 sz. tjkvben foglalt Szappanos-utca 8 sz. házat és 2 hold 100 négyszögöl ondódi földet Fekete Istvántól 7000 koronáért.

Mónus József és neje Mózes Erzsébet veszik a debreceni 493. sz. tjkvben foglalt Virág-utca 10 sz. házat Galambos Antalné Sándor Zsuzsánától 7240 koronáért.

Almási Kálmán veszi a debreceni 7242. sz. tjkvben foglalt Vörösmarti-utca 19. sz. házat Nagy Bálint és neje Szilágyi Juliánától 8000 koronáért.

Csontos Gyula és Csontos József veszik a debreceni 3172. sz. tjkvben foglalt 317 négyszögöl homokkerti szőlőt Bilkei Kövesdi Imrétől 3170 koronáért.

Székelyhidi János veszi a debreceni 6615. sz. tjkvben foglalt 101 négyszögöl homokkerti szőlőt Siger Dániel és nejétől 1000 koronáért.

Fazekas Sándor és neje Nagy Janka veszik a debreceni 7929. sz. tjkvben foglalt Péterfia-utca 42. sz. házat Nagy Károly és neje Szilágyi Idától 19000 koronáért.

Özv. Dobozi Andrásné Nyiri Zsuzsanna veszik a debreceni 7165. sz. tjkvben foglalt 100 négyszögöl majorsági földet Szepesi Sándor és neje Nyiri Juliánától 3000 koronáért.

— **ELADÓ BOR.** Érmelléki, diószegi az ezernyolcszáznyolcvanas évekből, mintegy 50 hektoliter, valamint 1903. és 1904. évi ugyanottani rizling 20—25 hektoliter eladó. Medgyaszay Miklós árvaszéki ülnöknél (városház I. em. 23) ajtó.